

Kulturutskottets betänkande

1978/79:14

med anledning av motion om statsbidrag till Grännamuseerna

Motionen

I motionen 1977/78:1128, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1977/78:28 uppskjutits till riksmötet 1978/79, har Sven Johansson m. fl. (c, s, m, fp) yrkat att riksdagen uttalar att statsbidrag skall utgå till Vättermuseet.

I motionen erinras om att det i Gränna finns tre museer med den gemensamma benämningen Grännamuseerna. I museisamlingarna ingår bl. a. föremål från André-expeditionen 1897 – dvs. S. A. Andréés nordpols-expedition med luftballongen Örnen. Brist på medel gör att tillsynen och vården av dessa föremål utgör betydande problem. Motionärerna framhåller att det här rör sig om statlig egendom och att det är av intresse för hela landet att föremålen konserveras och sköts på ett fullt tillfredsställande sätt. Det behövs bättre ekonomiska resurser. Med hänvisning till att det rör sig om statlig egendom uttalar motionärerna att det är rimligt att staten ger bidrag till driften av museet.

Förvaltningen av de s. k. Vitöfynden

Genom beslut den 26 september 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt Svenska sällskapet för antropologi och geografi att övertaga vården av de föremål och anteckningar som tillhört S. A. Andréés polarexpedition av år 1897, de s. k. Vitöfynden. Fynden tillfördes med Kungl. Maj:ts medgivande den s. k. Andréefonden som förvaltas av sällskapet. Viss del av dem har sedermera av sällskapet enligt kontrakt den 11 och 13 december 1944 deponerats hos Gränna hembygdsförening under förutsättning bl. a. att fynden ställs ut i Gränna som en särskild samling i ett därför upprättat museum. Från depositionen i Gränna är enligt kontraktet dagböcker, fotografiska negativ och vissa andra mindre föremål undantagna.

Genom beslut den 16 mars 1978 har regeringen medgivit att förvaltningen av den del av de i Andréefonden ingående Vitöfynden som enligt ovan nämnda kontrakt deponerats hos Gränna hembygdsförening flyttas över till Stiftelsen Jönköpings läns museum. Därvid har förutsatts att en ny fond skall tillskapas för denna del av fynden.

Grännamuseernas organisation och ekonomi

Grännamuseerna utgör numera en stiftelse bildad av Jönköpings kommun och Gränna hembygdsförening. Förutom en del kulturhistoriska byggnader på Grännaberget och i Röttle by söder om Gränna innefattar Grännamuseerna tre museisamlingar, nämligen Andréemuseet, Vättermuseet och Vitö-museet. Andréemuseet som är inrymt i Grännas äldsta träbyggnad, den s. k. Franska gården, innehåller i första hand ett fotomontage kring André-expeditionen samt en del föremål med anknytning till S. A. André och hans fars apotek i Gränna. Vättermuseet som är inrymt i en museibygnad från 1938 innehåller samlingar som berör Gränna och södra Vätterbygden. Vitö-museet inrymmer de Vitöfynd som deponerades i Gränna 1944. Det är inrymt i en museibygnad som färdigställdes 1946.

För konservering och uppställning av Vitöfynden har regeringen den 16 mars 1978 av lotterimedel anvisat 240 000 kr., varav 200 000 kr. avser konservering och 40 000 kr. uppställningskostnader.

En upprustning av Vättermuseets och Vitö-museets hårt nerslitna lokaler har påbörjats och beräknas vara färdig i slutet av år 1978. Kostnaderna bestrids dels med arbetsmarknadsmedel om 310 200 kr., dels med ett lån om 660 000 kr. som stiftelsen tagit upp men för vars förräntning och amortering Jönköpings kommun svarar. Därutöver har hembygdsföreningen tillskjutit mindre belopp.

Jönköpings kommun har också åtagit sig att lämna ett driftbidrag till Grännamuseerna. Detta bidrag som 1977 uppgick till 229 000 kr. är i år 317 000 kr. och kommer 1979 enligt underhandsuppgift att uppgå till 371 000 kr. I dessa belopp har ej inräknats kommunens bidrag till förräntning och amortering av ovannämnda lån.

Enligt uppgifter som lämnats av stiftelsen Grännamuseerna räknar man för år 1979 med ett behov av anslag om 594 000 kr. för driften av museerna, bortsett från anläggningarna på Grännaberget och i Röttle by.

Anslagsbehovet redovisas på följande sätt.

Löner m. m.	312 000
Fastighetens drift	18 000
Fastighets reparationer (del av)	10 000
Expeditionskostnader	6 000
Försäkringar	10 000
Museets drift, utställningar m. m.	16 000
Hyror	24 000
Räntor och amortering på lån för Vitö-museets ombyggnad	199 000
Oförutsett	4 000
	<hr/>
	599 000
Tillkommer: Ej budgeterad kostnad för uppställning av Vitö-museet (Lön till amanuens + soc. kostn.)	
	<hr/>
	40 000
	<hr/>
	639 000
Avgår: Beräknade entré-intäkter	<hr/>
	45 000
	<hr/>
Behövligt anslag för drift av Andrée-, Vitö- och Vättermuseerna	594 000

Av det beräknade anslagsbehovet 594 000 kr. kommer 1979 ett belopp av (199 000 + 371 000 =) 570 000 kr. att täckas av anslag från Jönköpings kommun.

Antalet betalande besökare i Andrée-, Vätter- och Vitö-museerna uppgick 1973 till 10 312, 1975 till 15 101 och 1977 till 27 500 personer. En markant ökning av antalet utländska besökare har konstaterats.

Utskottet

Som framgår av den lämnade redogörelsen har stiftelsen Grännamuseerna som deposition en väsentlig del av de s. k. Vitöfynden vilka härrör från S. A. Andrées nordpolsexpedition 1897. Fynden är statlig egendom och motionärerna anser att detta motiverar att Grännamuseerna tilldelas ett statligt driftbidrag.

Utskottet konstaterar att Vitöfynden inte har någon annan anknytning till Grännamuseernas verksamhetsområde än den att S. A. Andrée var född i Gränna och hade sitt barndomshem där. Fynden har därför endast i ringa mån lokalhistoriskt intresse men är däremot i hög grad av allmänt intresse. Från statens sida har också viktiga insatser gjorts för att förbättra Grännamuseernas möjligheter att ta hand om och vårda Vitöfynden. En väsentlig upprustning på byggnadssidan har till ungefär en tredjedel – 310 200 kr. – bekostats av arbetsmarknadsmedel och därutöver har 240 000 kr. anvisats av lotterimedel till konservering och nyuppställning av Vitöfynden. Av sistnämnda belopp avser 200 000 kr. konserveringen och 40 000 kr. kostnader för

nyuppställningen. I denna fördelning av anslaget ser utskottet ett uttryck för uppfattningen att staten har ett särskilt ansvar för bevarandet av dessa fynd. Om det skulle visa sig att konserveringsarbetet blir dyrare än beräknat utgår utskottet från att en eventuell ansökan om ytterligare medel för detta ändamål kommer att prövas i positiv anda.

Vad beträffar frågan om ett statligt driftbidrag till täckande av Grännamuseernas löpande kostnader för handhavandet av Vitöfynden vill utskottet erinra om att förvaltningen av dessa numera uppdragits åt stiftelsen Jönköpings läns museum. Detta innebär bl. a. att den sakkunskap som finns inom läns museet kan utnyttjas för bedömningen av frågor om vård, underhåll och nyuppställning av fynden. Detta ligger väl i linje med några av tankarna bakom det nya statliga läns museistöd som infördes efter förslag i propositionen 1976/77:100 (KrU 1976/77:37, rskr 1976/77:218). Detta stöd har nämligen utformats med sikte bl. a. på att vederbörande huvudmän för museerna skall ha stor frihet att forma verksamheten i enlighet med egna förutsättningar och intressen och därmed att avgöra hur bidragen skall användas för att främja de med bidragen avsedda ändamålen.

Utskottet som med det sist sagda har velat markera att frågan om statligt driftbidrag till ett lokalt museum inte kan ses som ett helt fristående problem anser inte att det finns anledning för riksdagen att göra ett uttalande av den innebörd som yrkats i motionen. Utskottet avstyrker därför denna.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78:1128.

Stockholm den 9 november 1978

På kulturutskottets vägnar
PER OLOF SUNDMAN

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Per Olof Sundman (c), Tore Nilsson (m), Ingemar Leander (s), Olle Eriksson (c), Åke Green (s), Tyra Johansson (s), Karl-Eric Norrby (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Ingrid Diesen (m), Hans Alsén (s), Catarina Rönnung (s), Gunnar Richardson (fp), Helge Klöver (s), Anna Eliasson (c) och Börje Stensson (fp).